

Basketbol Hakemlerinin Algıladıkları Stres Düzeyleri ve Başa Çıkma Yöntemlerinin İncelenmesi

Tugay YILMAZ [Sorumlu Yazar]

Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, tugayyilmaz027@gmail.com

Makale Geliş Tarihi: 12.06.2023

Makale Kabul Tarihi: 29.06.2023

Makale Yayın Tarihi: 30.06.2023

ÖZET

Amaç:Bu araştırma, Gaziantep ve Kilis illerinde faal olarak görev yapan basketbol hakemlerinin stres düzeyleri ve başa çıkma yöntemlerinin çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlamaktadır. **Materyal & Metot:**Araştırmanın örneklemini Gaziantep ve Kilis illerinde faal olan 2022/2023 sezonu içerisinde görev alan 53 erkek, 32 kadın basketbol hakemi oluşturmaktadır. Bağımsız değişkenler ile ilgili bilgi toplamak üzere, araştırmacılar tarafından geliştirilen, kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Hakemlerin stresle mücadele etme tarzlarının belirlenmesinde “Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek Lazarus ve Folkman (1984) tarafından geliştirilmiş 66 maddeden bir ölçektir. Şahin ve Durak (1995) tarafından bu ölçek üniversite öğrencilerine uyarlanarak madde sayısı 30’a indirgenmiştir. Hakemlerin algıladıkları stresi ölçmek amacıyla kullanılan “Algılanan Stres Düzeyi Ölçeği” bulunmaktadır. Ölçek literatürde ilk olarak Cohen ve diğerleri (1983) tarafından geliştirilmiş, Baltaş ve diğerleri (1998) tarafından ölçek Türkçe’ye uyarlanmıştır. Yapılan çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için SPSS 22 kullanılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlardan kullanılmıştır. Verilerin analizinde bağımsız örneklem T-Test ve Anova Testi kullanılmıştır. Kullanılan analizlerde anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak belirlenmiştir. **Bulgular:** Elde edilen bulgularda katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu, aktif hakemlik yılı değişkenleri açısından algılanan stres puanlarında ve stresle başa çıkma puanlarında üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmese de stresle başa çıkma ortalama puanlarının klasman hakemleri lehine yüksek olduğu bulunmuştur. Aktif hakemlik yılı açısından algılanan stres ortalama puanların 4-6 yıl aktif çalışan hakemlerin lehine daha yüksek olduğu, stresle başa çıkma ortalama puanlarının 7 yıl ve üzeri hakemlerde yüksek olduğu bulunmuştur.

Sonuç: basketbol hakemlerinin stres düzeylerinin hakemlik tecrübesi arttıkça daha fazla olmasına karşın stresle başa çıkmada hakemlik tecrübesinin daha önemli olduğu sonucuna varılmıştır. Farklı branşlarda çalışan hakemlerle bu durum karşılaştırılarak incelenmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Basketbol, Hakem, Spor, Stres

Examining The Perceived Stress Levels And Coping Methods Of Basketball Referees

ABSTRACT

Purpose:This research aims to examine the stress levels and coping methods of basketball referees who are actively working in Gaziantep and Kilis provinces in terms of various variables. **Material & Method:**The sample of the research consists of 53 male and 32 female basketball referees who are active in Gaziantep and Kilis provinces in the 2022/2023 season. A personal information form developed by the researchers was used to collect information about the independent variables. "Stress Coping Styles Scale" was used to determine the referees' styles of coping with stress. There is a "Perceived Stress Level Scale" used to measure the perceived stress of the referees. While evaluating the findings obtained in the study, SPSS 22 was used for statistical analysis. While evaluating the study data, descriptive statistical methods were used. Independent sample T-Test and Anova Test were used in the analysis of the data. In the analyzes used, the level of significance was determined as $p<0.05$ **Findings:** Although it was found that there was no statistically significant difference in the participants' perceived stress scores and stress coping scores in terms of age, gender, educational status, active refereeing year variables in the results obtained, it was found that the average stress coping scores were high in favor of classification referees. It has been found that the average scores of perceived stress in terms of active arbitration year are higher in favor of referees who have been active for 4-6 years, and the average stress coping scores are higher for referees who have been active for 7 years and above.

Results: It has been concluded that although the stress levels of basketball referees are higher as the refereeing experience increases, the refereeing experience is more important in coping with stress. It may be recommended to examine this situation by comparing it with referees working in different branches.

Keywords: Basketball, Referee, Sports, Stress

GİRİŞ

Stres, yabancı literatürden dilimize girerek yıllar geçtikçe dilimiz içerisinde kendisine yer edinmiş bulunsa da, bütün sosyal çevrelerde belirli bir düzeye ulaşmış insanlar tarafında doğru ya da doğru olmayan haliyle kullanılıyor. Trafik yoğunluğu sebebiyle beklemekte olan herhangi taşıt bekleyen yolcu, beklenti içerisinde olduğu ücreti elde edemeyen herhangi işçi, kötü puan alan ya da sınavlara hazırlık içerisinde bulunan bir talebin içerisinde bulunduğu psikolojik hali “stres” adı altında tanımlamaktadır (Baltaş ve Baltaş, 2002). Stres, hayatımız içerisinde rutin işlerimizi yaparken bir çok bireyin kullandığı bir ifadedir. her yaştan bireyin çok fazla kullandığı bir ifade şeklindedir. Günümüz gelişmiş toplumlarının bir hastalığı olmuş olan stres, Vücutun dışarıdan gelen istemsiz olarak gelen durumlara karşı ve bir nevi tepki vermesi hali olarak tanımlanır (Bakan, 2004). Stres, karşımıza daima kötü veya olumsuz olarak karşımıza çıkmamaktadır. Bazen hayatımıza etkili bir farklılık yaratmada önemli bir güdeleme aracı olabilmektedir. Birey stresli bir durumda bulunurken enerjisini hem iyi yönde hem de kötü yönde kullanma potansiyeli mevcuttur. Hayatları içerisinde daha başarılı olan insanlar etkisi altında olduğu stresli durumu üretken ve olumlu bir fonksiyon haline getirirler (Rowshan, 2002). Bireylerin strese karşı koyabilmek için başvurdukları yöntemler “savunma” ya da “başa çıkma” şekilleri olarak tanımlanmıştır. Her iki terim kullanılsa da, klasik savunma görüşlerinin aksine psiko-dinamik alanla ilişkili olduğundan tepki sınırları daha az kapsayıcıdır. “Başa çıkma” görüşü ise herhangi bir yaklaşım ile ilişkili olmadığından daha kapsayıcı tepkiler için kullanılmaktadır (Morris, 2002). Başa çıkma metotlarının kullanımında karakter nitelikleri önem arz etmektedir. Benlik kavramları ve saygıları yeterli düzeyde olan bireyler problemlere çözüm bulma ya da sosyal destek arama gibi aktif olan başa çıkma metotlarını seçerken ters özellikli olan bireyler inkâr veya kaçınma gibi pasif başa çıkma metotlarını kullanabilmektedir (Korkut, 2004). Stres, antrenör tarafından sporculardan beklenen performansların daha yüksek beklentiler içermesinden dolayı genç ve tecrübesiz sporcular bu durum ile başa çıkarken zorlanmasına stres seviyelerinin artmasına neden olmaktadır. Bunun dışında sporcunun yaptığı spor ile ilgili olarak iç yetersizlik yaşamasından dolayı yaşadığı içsel stresi tanımlamada ve bununla başa çıkma da problemleri ortaya çıkarmaktadır. (Anshel & Delany, 2001).

İnsanlar spor vasıtası ile fiziksel, ruhsal, duygusal ve sosyal niteliklerini geliştiren en değerli kültürel olgulardan birisidir. Sporun bireylere ve topluma kattığı birçok unsura ek olarak, bir toplumun içerisinde temel, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda da katkı veren unsurlardan birisidir (Biçer, 2008). Çağımızda spor, insan yaşamının her döneminde aktif bir rol

üstlenmektedir. Sağlıklı bir fiziksel gelişim elde etmek, iyi bir kişilik ve ruh sağlığına kavuşmak için çocuk döneminde yapılan spor etkinlikleri önemli bir rol oynamaktadır (İbiş ve ark., 2004). Sporun iş sektörüne dönüşmesi ile beraber bazı spor ve sporcularda bununla birlikte oluşmuştur. Günümüzdeki sporlar içerisinde basketbol da futbol gibi takip edilmede en önde gelen branşlardan birisidir (Talimciler, 2012). Taraftarları ve oyun içerisinde yer alan sporcuları benzersiz heyecanlara ve beklentilere karşı sevk eden bir tür takım sporudur. Takım sporu olması bir yana aynı zamanda takım içerisindeki her sporcunun kişisel yeteneklerini karakterine ve kendi kişisel becerilerini ortaya çıkarma herkese izletme becerisi ve kendisi ispatlama yetisine sahiptir. Takım içerisindeki diğer oyuncularla birlikte organize olma ve yakaladığı uyum sayesinde başarının yakalanacağı bir spor türüdür. (İnal, 2006). Spor içerisinde stresi de bulunduran karmaşık ilişkilerin olduğu bir olgudur. Stres spor içerisinde kendisi sosyal, fizyolojik ya da psikolojik bir boyutta gösterebilir. Ancak araştırmalar psikolojik boyuttaki faktörlerin diğer boyutlara göre daha ön plana çıktığını göstermektedir. Spor bir bütün olarak incelendiğinde içerisinde kültürel değerlerin, kuralların da yer aldığı ve sonuçlarının fiziksel yeterlilikle ortaya çıktığı bir kurum halini almış oyundur. Organize olarak spor bütün her tarafa yayılmış her yerde ve her zaman karşımıza çıkmaktadır. Stres ise küresel bir ünlü gibidir. Spor ile stres arasında etkileşimi çok iyi idrak edemezsek onunla baş etme uygun yöntem ve teknikleri geliştirmede zorlanırsanız bundan dolayı onu çok iyi anlamalıyız (Ceylan, 2005).

Hakem; daha önceden çizilmiş belirli kurallar ışığında var olan oyunu değerlendirmeye tabi tutarken sporun bütün etkenleri olan oyuncular, seyirciler ve oyun arasında köprü görevi görmektedir (Orta, 2000). Hakemlik; spor müsabakalarının bu 3 önemli köşesinin en değerlisidir. Basketbol da futbol gibi yüzeysel olarak değerlendirilmeyecek bir spor türüdür. Küreselleşen dünya da birçok sektörden bir tanesini oluşturmaktadır. Hakemlerde bu sektör içerisinde kendisine yer edinmiş gerçeklerden bir tanesidir (Uzun, 2004). Tam anlamı ile bakıldığında hakem anlaşmazlıkların giderilmesinde ve herhangi bir anlaşmazlık meydana geldiğinde bu durumun giderilmesi için başvuru ilk çözüm mercidir. Spor kavramının içerisinde var olan yarışma ve rekabetin en iyi şekilde iki tarafında haklarının korunarak kurallar çerçevesinde tarafsız bir biçimde yöneterek saha içi aldığı kararlar ve eylemler ile verdiği kararlara "hakemlik" olarak tanımlanır (Morgan, 2000).

Bu bilgilerden hareketle bu araştırma ile 2022–2023 basketbol sezonunda Gaziantep ve Kilis ili içerisinde görev almaya devam eden basketbol hakemlerinin stres düzeyleri ve başa çıkma yöntemlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL & METOT

Bu araştırma, Gaziantep ve Kilis illerinde faal olarak görev yapan basketbol hakemlerinin stres düzeyleri ve başa çıkma yöntemlerinin farklı değişkenler tarafından incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma yöntemi olarak betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Gaziantep ve Kilis illerinde kayıtlı 128 basketbol hakemi oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Gaziantep ve Kilis illerinde faal olan 2022/2023 sezonu içerisinde görev alan 53 Erkek ve 32 Kadın toplam 85 basketbol hakemi oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Bağımsız değişkenler ile ilgili bilgi toplamak üzere, araştırmacılar tarafından geliştirilen, kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Hakemlerin stresle mücadele etme tarzlarının belirlenmesinde “Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek Lazarus ve Folkman (1984) tarafından geliştirilmiş 66 maddeden bir ölçektir. Şahin ve Durak (1995) tarafından bu ölçek üniversite öğrencilerine uyarlanarak madde sayısı 30’a indirgenmiştir. Hakemlerin algıladıkları stresi ölçmek amacıyla kullanılan “Algılanan Stres Düzeyi Ölçeği” bulunmaktadır. Ölçek literatürde ilk olarak Cohen ve diğerleri (1983) tarafından geliştirilmiş, Baltaş ve diğerleri (1998) tarafından ölçek Türkçe’ye uyarlanmıştır. (Özcan-Özkan, 2018). Ölçek geneline ilişkin Cronbach alpha katsayısının 0,92 olduğu, ölçekte yer alan alt boyutlara ait Cronbach alpha katsayılarının ise yetersiz özyeterlik 0,90 stres/rahatsızlık algısı 0,70 olarak tespit edilmiştir (Baltaş ve diğerleri 1998). Çalışmamızda Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği yapılan iç tutarlılık testi sonucunda ölçek geneline ait Cronbach alpha güvenirlik katsayısının 0,96 olduğu tespit edilirken, algıladıkları stres düzeyi ölçeğinin Cronbach alpha güvenirlik katsayısının 0,92 olduğu tespit edilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışmamızda veriler değerlendirilirken, istatistiksel analizin de SPSS Statistics 22 programından faydalanılmıştır. Çalışma verileri analiz edilirken tanımlayıcı istatistiki yöntemlere (Frekans, Ortalama, Standart Sapma, Yüzde) bakılmıştır. Hipotez testleri değerlendirilirken ilk olarak verilerin normallik durumunu belirlemek için Çarpıklık ve Basıklık değerleri incelenmiştir. Elde edilen veriler +1.5 ve -1.5 arasında yer aldığı verilerin normal dağılım oluşturduğuna kanaat getirilmiştir (Tabachnick and Fidell, 2013). Bundan dolayı bağımsız örneklem T-Test ve Tek yönlü varyans analizi (Anova) kullanılmıştır. Çoklu

grupları karşılaştırırken Levene Testi uygulanmış ve Post-hoc testlerinden Scheffe ve Games-Howell testi yapılmıştır. Sonuçlar % 95 güven aralığında, anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Basketbol Hakemlerinin Demografik Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Değişken	Alt değişken	f	%
Cinsiyet	Erkek	53	62,4
	Kadın	32	37,6
Yaş	18-22 Yaş	53	62,4
	23-17 Yaş	26	30,6
	28 Yaş ve Üzeri	6	7,1
Eğitim Düzeyi	Ortaöğretim	11	12,9
	Lisans	65	76,5
	Lisansüstü	9	10,6
Hakemlik Yapma Yılı	1-3 yıl	57	67,1
	4-6 yıl	15	17,6
	7 yıl ve üzeri	13	15,3

Tablo incelendiği zaman katılımcıların çoğunluğunun erkekler (%62,4) olduğu görülürken, yaş grubunda en fazla 18-22 yaş grubunun (%62,4) olduğu, eğitim düzeylerini incelediğimizde en çok katılımcının lisans mezunu (%76,5), hakemlik yapma yılını incelediğimizde 1-3 yıl (67,1) ve hakemlik klasmanında aday hakem (61,2) oranının fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Basketbol Hakemlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Analizi.

Değişken	Gruplar	N	\bar{x}	ss	t Testi	
					t	p
Algılanan Stres Ölçeği(ASÖ)	Erkek	53	2,27	,90	1,341	0,184
	Kadın	32	2,02	,66		
ASÖ Özyeterlilik Algısı Alt boyut	Erkek	53	2,41	1,08	1,642	0,104
	Kadın	32	2,05	,70		
ASÖ Stres Algısı Alt boyut	Erkek	53	2,13	,80	,803	0,424
	Kadın	32	2,00	,68		

Stresle Başa Çıkma Ölçeği	Erkek	53	2,79	1,07	,531	0,597
	Kadın	32	2,67	,99		

Katılımcıların cinsiyet değişkeni ile t testi sonuçlarına bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma görülmüştür ($p < 0,05$).

Tablo 3. Basketbol Hakemlerinin Yaş Değişkeni Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	\bar{x}	ss	F	p	Anlamlı Fark
Algılanan Stres Ölçeği (ASÖ)	A.18-22	53	2,05	1,65	2,004	0,141	-
	B.23-27	26	2,44	1,87			
	C.28 ve üzeri	6	2,16	1,65			
ASÖ Özyeterlilik Algısı Alt boyut	A.18-22	53	2,15	,92	1,437	0,244	-
	B.23-27	26	2,54	1,05			
	C.28 ve üzeri	6	2,26	,99			
ASÖ Stres Algısı Alt boyut	A.18-22	53	1,95	,66	2,312	0,106	-
	B.23-27	26	2,34	,90			
	C.28 ve üzeri	6	2,07	,70			
Stresle Başa Çıkma Ölçeği	A.18-22	53	2,55	1,01	2,792	0,067	-
	B.23-27	26	3,04	1,08			
	C.28 ve üzeri	6	3,25	,67			

Katılımcıların yaş değişkenine bakıldığında algılanan stres ölçeği ile alt boyutları ve stresle başa çıkma ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir ($p > 0,05$).

Tablo 4. Basketbol Hakemlerinin Çalışma Yılı Değişkeni Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	\bar{x}	ss	F	p	Anlamlı Fark
Algılanan Stres Ölçeği(ASÖ)	1-3 yıl	57	2,18	,86	,798	0,454	-
	4-6 yıl	15	2,36	,72			
	7 yıl ve üzeri	13	1,96	,71			
ASÖ Özyeterlilik Algısı Alt Boyut	1-3 yıl	57	2,26	1,01	,594	0,554	-
	4-6 yıl	15	2,49	,91			
	7 yıl ve üzeri	13	2,09	,88			
ASÖ Stres Algısı Alt boyut	1-3 yıl	57	2,10	,81	,983	0,379	-
	4-6 yıl	15	2,22	,70			
	7 yıl ve üzeri	13	1,83	,57			
Stresle Başa Çıkma Ölçeği	1-3 yıl	57	2,70	1,09	,242	0,786	-
	4-6 yıl	15	2,79	,86			
	7 yıl ve üzeri	13	2,92	1,05			

Katılımcıların çalışma yılı değişkenine bakıldığında algılanan stres ölçeği ile alt boyutları ve stresle başa çıkma ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 5. Basketbol Hakemlerinin Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	\bar{x}	ss	F	p	Anlamlı Fark
Algılanan Stres Ölçeği(ASÖ)	Ortaöğretim	11	2,1299	,96	1,172	,315	-
	Lisans	65	2,2440	,81			
	Lisansüstü	9	1,8016	,69			

ASÖ Özyeterlilik Algısı Alt boyut	Ortaöğretim	11	2,1948	1,07	1,069	,348	-
	Lisans	65	2,3516	,97			
	Lisansüstü	9	1,8571	,79			
ASÖ Stres Algısı Alt boyut	Ortaöğretim	11	2,0649	,85	1,040	,358	-
	Lisans	65	2,1363	,76			
	Lisansüstü	9	1,7460	,62			
Stresle Başa Çıkma Ölçeği	Ortaöğretim	11	2,1606	1,03	2,223	,115	-
	Lisans	65	2,8169	,99			
	Lisansüstü	9	3,0000	1,22			

Katılımcıların Eğitim Düzeyi Değişkeni ile ölçekler ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir ($p>0,05$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Basketbol hakemlerinin farklı değişkenlere (yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve aktif hakemlik yılı) göre algılanan stres düzeyleri ile stresle başa çıkma tarzlarının araştırılarak incelenmesi için yapılan bu çalışma ve diğer araştırmacıların da benzerlik ile farklı sonuçlar oluşturduğu görülmektedir.

Araştırmada 2022-2023 sezonu içerisinde aktif olarak görev almakta olan 85 hakemin 53 'si erkek, 32' ü kadın olduğu, dolayısıyla erkek sporcuların fazla olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan hakemlerin cinsiyet değişkeni açısından stresle başa çıkma algıları ve algılanan stres düzeylerinin ilişkisine bakıldığında herhangi anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Araştırmamızda bulduğumuz sonucun aksine Gündüz (2019) çalışmasında stres algılarının kadın katılımcılarda daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Hızıroğlu (2018) tarafından yapılmış olan bir çalışmada, Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin cinsiyet değişkeni açısından algılanan stres seviyesinde anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna varılmıştır. Özcan-Özkan (2018) tarafından yapılan farklı bir araştırma da algılanan stres alt boyutlarında üniversite öğrencileri içerisinde kadın öğrencilerin stres puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer yandan Abbas (2020) yılında yapmış olduğu çalışmada algılanan stres düzeyinin cinsiyet değişkene göre

herhangi bir farklılık bulamamıştır, bu araştırma çalışmamızla bulunan sonuçla benzerlik teşkil etmektedir.

Araştırmamız da eğitim düzeyi ile algılanan stres düzeyi ve stresle başa çıkma düzeyleri arası herhangi bir anlamlılık görülmemiştir. Yaptığımız literatür taramasında çalışmamızın aksine Uslu (2018) yaptığı çalışmada stresle başa çıkma durumuna göre ilkökul eğitim düzeyine sahip katılımcıların üniversite eğitim düzeyine sahip bireylere göre daha yüksek puanlara sahip oldukları sonuca ulaşmıştır

Araştırmamız da yaş değişkeni ile algılanan stres düzeyi ve stresle başa çıkma düzeyleri arası herhangi bir anlamlılık görülmemiştir. Literatür incelendiğinde araştırmamızdan farklı olarak Uslu(2018) stresle başa çıkma algısında anlamlılık tespit etmiştir. Bu anlamlılığın 26-29 yaş arasındaki $1,85\pm 0,48$ ile en düşük puana, 22-25 yaş arasındaki ise $2,50\pm 0,96$ ile en yüksek puana sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmamız da hakemlerin çalışma yılı değişkenine bakıldığında algılanan stres ölçeği ile alt boyutları ve stresle başa çıkma ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir ($p>0,05$). Algılanan stres ortalama puanlarına bakıldığında en yüksek ortalama puanın 4-6 yıl arasında çalışan hakemler görülürken en düşük ortalama puanın 7 yıl ve üzeri çalışan hakemlerde olduğu sonucuna varılmıştır. Stresle başa çıkma ortalama puanlarına bakıldığında çalışma yılı sayısının arttıkça ortalama puanlarda da artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak; yapmış olduğumuz araştırmada basketbol hakemlerini yaş, cinsiyet, eğitim durumu, hakemlik klasmanı ve aktif hakemlik yılına göre inceledik varmış olduğumuz sonuçta hakemlerin cinsiyet değişkeni açısından algılanan stres ortalama puanların erkek hakemlerin lehine daha yüksek olduğu, stresle başa çıkma ortalama puanlarının erkek hakemlerde yüksek olduğu bulunmuştur. Yaş değişkeni açısından algılanan stres ortalama puanların 28 yaş ve üzeri hakemlerin lehine daha yüksek olduğu, stresle başa çıkma ortalama puanlarının 28 yaş ve üzeri hakemlerde yüksek olduğu bulunmuştur. Eğitim durumu değişkeni açısından algılanan stres ortalama puanların lisans mezunu hakemlerin lehine daha yüksek olduğu, stresle başa çıkma ortalama puanlarının lisansüstü hakemlerde yüksek olduğu bulunmuştur. Aktif hakemlik yılı açısından algılanan stres ortalama puanların 4-6 yıl aktif çalışan hakemlerin lehine daha yüksek olduğu, stresle başa çıkma ortalama puanlarının 7 yıl ve üzeri hakemlerde yüksek olduğu bulunmuştur. Öneriler: Hakemlerle yapılan bu alan yapılan çalışma sayısı artırılabilir. Buna ek olarak Farklı branştaki hakemlerle karşılaştırılmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Abbas, H. A. A. (2020). Futsal Oyuncularının Psikolojik Dayanıklılık Ve Stres Algılarının Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Anshel M., Delany J. (2001). "Sources Of Acute Stress, Cognitive Appraisals, And Coping Strategies Of Male And Female Child Athletes.", Journal Of Sport Behavior, Vol. 24 Issue 4, P329, 25p.
- Bakan, İ. (2004). Çağdaş Yönetim Yaklaşımları, Beta Basım Yayın, İstanbul, S.34
- Baltaş, A., Ve Baltaş, Z. (2002). Stres Ve Başa Çıkma Yolları. 21. Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi, S.150-188
- Baltaş, Z., Atakuman, Y., Duman, Y. (1998). Standardization Of The Perceived Stress Scale: Perceived Stress İn Turkish Middle Managers. Stress And Anxiety Research Society. 19th International Conference: İstanbul.
- Biçer, T. (2008). Sporda Toplam Kalite Yönetimi Ve Futbol Uygulamaları, 1. Baskı, İstanbul: Beyaz Yayınları, S:104.
- Ceylan, M. (2005). Stresle Başa Çıkmada Bilişsel Stratejilerin Kullanılmasında Cinsiyet Ve Kişilik Değişkeninin Etkisi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir. 84s.
- Cohen, S., Kamarck, T., Melmerstein, R. (1983). A Global Measure Of Perceived Stress. Journal Of Health And Social Behavior, 24: 385-396.
- Gündüz, S. (2019). Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Ve Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Algılanan Stres Düzeyleri İle Stresle Başa Çıkma Tarzlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Hızıroğlu, Ö. S. (2018). Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Ve Algılanan Stres Düzeylerinin Rekreatif Etkinlikleri Katılım Durumları Ve Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- İbiş, S., Gökdemir, K., Ve İri, R. (2004). 12-14 Yaş Grubu Futbol Yaz Okuluna Katılan Ve Katılmayan Çocukların Bazı Fiziksel Ve Fizyolojik Parametrelerinin İncelenmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 12(1), 285-292.
- Korkut, F. (2004). Okul Temelli Önleyici Rehberlik Ve Psikolojik Danışma. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). Stress, Appraisal, And Coping. Springer Publishing Company.
- Morgan, (2000). T.C. Çev. Hacettepe Üni. Psikoloji Bölümü Öğretim Elemanları, Psikolojiye Giriş, Hacettepe Üni. Psikoloji Bölümü Yayınları, Ankara, S:227-228.
- Morris, C. G. (2002). Psikolojiyi Anlamak: Psikolojiye Giriş. Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- Orta, L. (2000). Dünya' Da Ve Türkiye' De Futbol Hakemliğinin Başlangıcı Ve Gelişimi Semineri, Onsekiz Mart Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bölümü, Çanakkale, 1-10.
- Özcan, Özkan, B. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilllerinin Stres Düzeyi, Stresle Baş Etme Yöntemleri Ve Farklı Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kktc.
- Rowshan, A. (2002). Stres Yönetimi. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Şahin, N. H. Ve Durak, A. (1995). Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği: Üniversite Öğrencileri İçin Uyarlanması. Türk Psikoloji Dergisi, 10(34), 56-73.
- Tabachnick and Fidell, 2013. B.G. Tabachnick, L.S. Fidell Using Multivariate Statistics (sixth ed.)Pearson, Boston
- Talimciler, A. (2006). Paranın Oyunun Ruhuna Attığı Gol: Endüstriyel Futbol, Din Ve Hayat Dergisi, 17, 2012, S. 112. İnal, A.N., Futbolda Eğitim Öğretim, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, S:18.
- Uslu , M. S. (2018). Halk Oyuncularının Yarışma Öncesi Durumluk Kaygı Düzeyleri Ve Stresle Başa Çıkma Yöntemleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Hitit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çorum.
- Uzun, B. (2004). Türkiye Futbol Federasyonu, Futbol Dergisi, İstanbul, S:11, 29.